

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1So/82/2016
Identifikačné číslo spisu: 5015200614
Dátum vydania rozhodnutia: 30.01.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Igor Belko
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:5015200614.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Igora Belka a členov senátu Ing. JUDr. Miroslava Gavalca, PhD. a JUDr. Mariána Trenčana, v právnej veci navrhovateľa: Z.. A. Y.Š., bytom Y. XXX, M., zastúpeného: JUDr. Tomáš Pukaj, advokát so sídlom Radlinského 1729, Dolný Kubín, proti odporkyni: Sociálna poisťovňa - ústredie, so sídlom v Bratislave, ul. 29. augusta 8, v konaní o starobný dôchodok, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Žiline č. k. 25Sd/113/2015-61 zo dňa 18. augusta 2016, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline č. k. 25Sd/113/2015-61 zo dňa 18. augusta 2016 potvrdzuje.

Navrhovateľovi náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a.

Odôvodnenie

Krajský súd napadnutým rozsudkom podľa § 250q ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „O. s. p.“) potvrdil rozhodnutie č. XXX XXX XXXX X - I zo dňa 27.04.2015 (ďalej len „Rozhodnutie I“) a rozhodnutie č. XXX XXX XXXX X - Z. zo dňa 27.04.2015 (ďalej len „Rozhodnutie II“, spolu aj „rozhodnutia odporkyne“), ktorými odporkyňa podľa zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v relevantnom znení (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) priznala navrhovateľovi od XX.XX.XXXX starobný dôchodok a jeho následné zvýšenia.

Krajský súd v odôvodnení rozsudku uviedol, že v konaní nebolo sporným, že navrhovateľ je poberateľom výsluhovej dávky z osobitného systému sociálneho poistenia - výsluhového dôchodku, ktorý mu bol priznaný od XX.XX.XXXX po skončení služobného pomeru.

Ďalej krajský súd poukázal na to, že Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší súd“)

judikoval existenciu nároku na starobný dôchodok aj v prípadoch, keď bol priznaný výsluhový dôchodok a nebola splnená podmienka potrebnej doby poistenia v tzv. civilnom zamestnaní pre vznik nároku na starobný dôchodok. Najvyšší súd súčasne právne zdôvodnil aj možnosť krátenia sumy starobného dôchodku vypočítanej s prihliadnutím na doby poistenia vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia, ako aj dôb zhodnotených pre nárok na výsluhový dôchodok. Podľa krajského súdu úmyslom zákonodarcu bolo, aby súčet výsluhového dôchodku a starobného dôchodku zo všeobecného systému sociálneho poistenia bol vyšší, resp. aspoň rovnaký ako suma starobného dôchodku poistenca, ktorý mal všetky doby zamestnania hodnotené len vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia (zabezpečenia).

Z článku 33 ods. 2 Dohovoru o invalidných, starobných a pozostalostných dávkach (č. 128), vyhláseného v Zbierke zákonov pod č. 416/1991 Zb. (ďalej len „Dohovor“), vyplýva, že v prípade súbehu nároku na starobný dôchodok tak zo všeobecného, ako aj osobitného systému sociálneho poistenia (zabezpečenia), je v zmysle Dohovoru možné starobný dôchodok zo všeobecného systému iba krátiť a to najviac o sumu, ktorá neprevyšuje sumu výsluhového dôchodku. Vzhľadom na to krajský súd nepovažoval za dôvodnú námietku navrhovateľa, že starobný dôchodok i výsluhový dôchodok nie sú dávkami sociálneho zabezpečenia za tú istú sociálnu udalosť, ktorou je prežitie zákonom stanoveného dôchodkového veku. Považoval totiž za zrejmé, že práve od okamihu dovŕšenia dôchodkového veku, teda prežitím stanoveného dôchodkového veku, nadobudol výsluhový dôchodok navrhovateľa charakter dávky v starobe tak, ako to má na mysli ustanovenie článku 33 ods. 2 Dohovoru.

Podľa krajského súdu odporkyňa správne po zohľadnení doby služby a osobných vymeriavacích základov dosiahnutých počas služby na vznik nároku na dôchodkovú dávku a určenie sumy dôchodkovej dávky podľa všeobecných právnych predpisov o sociálnom poistení určila starobný dôchodok v súlade s článkom 33 ods. 2 Dohovoru, a to podľa zovšeobecneného právneho názoru Najvyššieho súdu uvedeného v rozhodnutiach č. R 55/2011 a R 83/2013 a podľa právneho názoru Najvyššieho súdu vyjadreného v rozsudku č. 9So/138/2011 z 22.08.2012. Odporkyňa vo svojej rozhodovacej činnosti je povinná aplikovať Dohovor a to priamo bez potreby osobitného zákona, o čom ju poučil Najvyšší súd aj v iných svojich rozhodnutiach.

Odporkyňa podľa krajského súdu nepochybila, keď výšku starobného dôchodku vymerala tak podľa predpisov účinných do 31.12.2003 ako i podľa zákona o sociálnom poistení a starobný dôchodok priznala v sume odvodenej práve od výpočtu podľa zákona o sociálnom poistení.

Vo vzťahu k návrhu navrhovateľa prerušiť konanie a požiadať Ústavný súd Slovenskej republiky o výklad hmotnoprávných ustanovení Dohovoru a ich možnú aplikáciu, krajský súd nebol toho názoru, že by ustanovenia zákona použité odporkyňou boli v rozpore s právnym predpisom vyššej právnej sily, Ústavou Slovenskej republiky alebo medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná, preto tomuto návrhu nevyhovel.

Ďalej krajský súd uviedol, že Najvyšší súd SR už prostredníctvom svojej rozhodovacej činnosti (napr. rozsudkom 1So/59/2012 zo dňa 13.08.2013) zdôraznil, že nielen správny orgán v ďalšej svojej rozhodovacej činnosti, ale aj prvostupňový správny súd pri súdnom prieskume napadnutých rozhodnutí správnych orgánov je zaťažený povinnosťou zohľadniť právne názory vyslovené Najvyšším súdom v jeho predchádzajúcej rozhodovacej činnosti, a ktoré sú mu nepochybne známe, či už z iniciatívy účastníkov alebo ako oficiality jeho činnosti - § 121 v spojení s § 246c ods. 1 O. s. p., keďže tieto sú v zmysle článku 1 ods. 1 Ústavy SR analogicky § 250j ods. 7 O. s. p. záväzné nielen pre adresáta, t. j. pre správny orgán, ale aj pre krajský súd.

Proti uvedenému rozsudku podal navrhovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu odvolanie a navrhol ho zrušiť a vrátiť vec krajskému súdu na nové prejednanie a rozhodnutie, s poukazom na § 205 ods. 2 písm. a) v spojení s § 221 ods. 1 písm. f), h) a § 205 ods. 2 písm. b), d) a f) O. s. p. Navrhovateľ namietal, že krajský súd sa nevysporiadal so všetkými námietkami predloženými navrhovateľom, napadnutý rozsudok je nepreskúmateľný, keďže nedal odpoveď na významné porušenie

a nerešpektovanie zákona odporkyňou. Ohľadom pôvodne namietaného nezapočítania obdobia dôchodkového poistenia od 22.09.2007 do 03.12.2010 navrhovateľ uznal, že odporkyňa toto obdobie započítala.

Vô vzťahu ku kráteniu starobného dôchodku navrhovateľa podľa čl. 33 Dohovoru odporkyňa aj krajský súd podľa navrhovateľa konali nad rámec zákona, teda protiprávne, pretože podľa tohto ustanovenia sa krátiť môže len vtedy, keď osoba dostáva inú peňažnú dávku za tú istú sociálnu udalosť. Pri starobnom dôchodku podľa čl. 15 ods. 1 Dohovoru je krytou sociálnou udalosťou prežitie ustanoveného veku. Podľa zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 328/2002 Z.z.“) nárok na výsluhový dôchodok vzniká nasledujúci deň po vykonaní 15 rokov služby, pričom zákonodarca nevymedzil, že výsluhový dôchodok sa po dosiahnutí dôchodkového veku považuje za starobný dôchodok a spĺňa kritériá všeobecného starobného dôchodku v súlade s medzinárodným právom. Nárok na výsluhový dôchodok a starobný dôchodok teda nevzniká za tú istú sociálnu udalosť a tieto dôchodky nie sú toho istého druhu.

Ďalej poukázal na čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a namietal, že mu chýba odôvodnenie, podľa ktorého ustanovenia zákona sa považuje výsluhový dôchodok za starobný; mal za to, že ani uvedenie tohto názoru v judikatúre nie je dostatočné. Podľa neho spôsob krátenia musí byť ustanovený zákonom (vyhláškou, vykonávacím predpisom). S poukazom na § 65 zákona o sociálnom poistení dôvodil, že poistenc má nárok na starobný dôchodok, ak bol dôchodkovo poistený najmenej 15 rokov a dovŕšil dôchodkový vek. Súbeh výsluhového a starobného dôchodku sa podľa všeobecne záväzných predpisov nevylučuje a tieto sú vyplácané v plnej výške, v akej boli priznané. Apeloval na zásadu zachovania získaných nárokov. Mal za to, že aplikácia čl. 33 ods. 2 Dohovoru odporkyňou bola svojvoľná, neudržateľná a protizákonná, pričom samotná odporkyňa nemá určený algoritmus a postup krátenia starobného dôchodku.

Namietal, že nesprávnou aplikáciou zákona došlo k zásahu do jeho základných práv podľa čl. 39 Ústavy Slovenskej republiky. Poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu sp. zn. 9So/138/2011 a mal za to, že krátením dôchodku dochádza k zásadnému porušeniu zákona. Podľa neho ide o diskrimináciu navrhovateľa, ktorý prispieval do oboch systémov, všeobecného aj osobitného. Poistenci, ktorí odvádzali odvody, resp. za nich boli odvádzané odvody nie len do všeobecného systému dôchodkového poistenia, ale aj do osobitného systému, sú ukrátení na starobnom dôchodku oproti tým poistencom, ktorí odvádzali, resp. za nich boli odvádzané odvody iba do všeobecného systému sociálneho zabezpečenia, a to napriek tomu, že sa jedná o zásadne iné postavenie oboch skupín poistencov. Konaním odporkyne dochádza k diskriminácii žalobcu, keďže žalovaná ho znevýhodňuje oproti iným občanom, ktorým nekrátila starobný dôchodok o roky, ktoré odvádzali odvody do spoločného systému zdravotného poistenia. Na základe rozhodnutia odporkyne a krajského súdu tak došlo k zásadnej diskriminácii, ktorú vylučuje a nepripúšťa ani Ústava Slovenskej republiky. Poukázal na antidiskriminačný zákon a mal za to, že s touto námietkou sa krajský súd nevysporiadal.

Ďalej dôvodil, že ak poistenc odvádzal odvody (poistné) na starobné dôchodkové poistenie aj na invalidné dôchodkové poistenie, mal by mať v prípade vzniku poistnej udalosti nárok na obe dávky. Konaním odporkyne (nepriznaním invalidného dôchodku) stratil navrhovateľ všetky benefity, ktoré zákon priznáva invalidným dôchodcom, napriek priznanej miere poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 75 %. Uviedol, že ustanovenia zákona o sociálnom poistení, ktoré neumožňujú súbeh starobného a invalidného dôchodku, sú diskriminačné a v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky (čl. 12 ods. 1 prvá veta, čl. 39 ods. 1 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd). Preto navrhol, aby odvolacie konanie bolo prerušené a bol podaný návrh na Ústavný súd Slovenskej republiky z dôvodu, že čl. 33 Dohovoru je v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky a § 70 ods. 1 zákona o sociálnom poistení je v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky.

Napokon namietal, že navrhovateľovi bolo odopreté právo na spravodlivý súdny proces a postupom súdu bola porušená zásada rovnosti účastníkov konania, pretože krajský súd neumožnil prečítať

právnemu zástupcovi záverečnú reč, na ktorú je zákonný nárok a to bez ohľadu na to, aká je dlhá. V záverečnej reči pritom mali byť zhrnuté všetky podstatné skutočnosti, avšak konaním krajského súdu bolo toto právo účastníka konania odňaté (o čom svedčí aj zvukový záznam z pojednávania). Okrem toho, že toto právo bolo žalobcovi odňaté, odporkyňa právo na záverečnú reč nebolo odňaté, čím došlo k porušeniu zásady rovnosti účastníkov konania.

Odporkyňa vo svojom vyjadrení k odvolaniu označila dôvody uvádzané navrhovateľom za neopodstatnené. Podľa jej názoru súd prvého stupňa správne zistil skutkový stav veci, na základe ktorého náležite právne posúdil vec, pričom nezistil nezákonnosť napadnutého rozhodnutia. Navrhovateľ podľa nej v odvolaní uvádza rovnaké námietky, ktoré uvádzal v priebehu celého preskúmvacieho konania a s ktorými sa odporkyňa aj krajský súd už vysporiadali. Námietku voči kráteniu starobného dôchodku navrhovateľa považovala odporkyňa za nedôvodnú s odkazom na ustálenú súdnu prax Najvyššieho súdu.

Odporkyňa trvala na vecnej správnosti napadnutého rozhodnutia a navrhla, aby odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny potvrdil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší súd“) ako súd odvolací (§ 250s O. s. p. v spojení s § 10 ods. 2 O. s. p. a § 492 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok) preskúmal rozsudok krajského súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, pričom v rámci odvolacieho konania skúmal aj predmetné rozhodnutie odporkyne, najmä z toho pohľadu, či krajský súd správne posúdil jeho zákonnosť. Po zistení, že odvolanie bolo podané oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§ 204 ods. 1 O. s. p.) a ide o rozsudok, proti ktorému je podanie odvolania prípustné (§ 202 O. s. p. v spojení s § 250s O. s. p.), dospel jednomyseľne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch) k záveru, že odvolaniu navrhovateľa nemožno priznať úspech. Rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa ustanovenia § 250ja ods. 2 O. s. p. s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (www.nsud.sk). Rozsudok bol verejne vyhlásený dňa 30.01.2018 (§ 156 ods. 1 a 3 O. s. p.).

Z administratívneho spisu vyplýva, že Rozhodnutím I odporkyňa priznala navrhovateľovi podľa § 65, § 274 a § 82 ods. 2 zákona o sociálnom poistení starobný dôchodok od XX.XX.XXXX v sume 10 951 Sk mesačne a príslušné valorizačné zvýšenia vždy k 1. januáru tak, že od 01.01.2010 mu zvýšila starobný dôchodok na 420,80 € mesačne. V odôvodnení tohto rozhodnutia odporkyňa okrem iného uviedla, že navrhovateľ dosiahol nárok na starobný dôchodok dňom 22.09.2007, keď získal najmenej 10 rokov dôchodkového poistenia a dovŕšil dôchodkový vek 55 rokov v zmysle § 65 ods. 2 a § 274 zákona o sociálnom poistení a § 21 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 100/1988 Zb.“). K 22.09.2007 získal navrhovateľ 14 114 dní (38 rokov a 244 dní) obdobia dôchodkového poistenia. Na výsluhový dôchodok od XX.XX.XXXX mu bola zhodnotená doba od 28.08.1974 do XX.XX.XXXX (28 rokov, 2 mesiace a 3 dni). Odporkyňa vypočítala sumu navrhovateľovho starobného dôchodku podľa zákona č. 100/1988 Zb. (9 219 Sk) aj podľa zákona o sociálnom poistení (14 134 Sk), pričom v oboch výpočtoch prihliadala aj na roky služby, ktoré boli zhodnotené na výsluhový dôchodok. Keďže vyššou sumou bola suma podľa zákona o sociálnom poistení, ďalej vychádzala odporkyňa z tejto sumy. Následne s poukazom na čl. 33 Dohovoru odporkyňa takto určenú sumu starobného dôchodku navrhovateľa krátila. Odporkyňa uviedla, že je najskôr potrebné určiť sumu navrhovateľovho starobného dôchodku zodpovedajúcu dobe služby, patriacu ku dňu nároku na výplatu starobného dôchodku, ktorá sa určí ako rozdiel sumy starobného dôchodku určenej s prihliadnutím na dobu výkonu služby a pomernej časti sumy starobného dôchodku za obdobie výkonu služby, ktorá sa určí ako podiel obdobia výkonu služby získaného v osobitnom systéme sociálneho zabezpečenia k celkovému úhrnu dôb poistenia získaného v osobitnom aj vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia. Odporkyňa uviedla, že suma starobného dôchodku patriaceho k 22.09.2007 (10 306 Sk) je určená ako rozdiel sumy starobného dôchodku 14 134 Sk a sumy starobného dôchodku zodpovedajúcej dobe služby 3 828 Sk. Takto určenú sumu dôchodku odporkyňa zvýšila podľa § 82 ods. 2 zákona o sociálnom poistení o 645 Sk.

Vo vzťahu k výpočtu invalidného dôchodku odporkyňa uviedla, že navrhovateľ bol za invalidného uznaný od 30.12.2011. Keďže nárok na starobný dôchodok mu vznikol dňa XX.XX.XXXX, ku dňu vzniku invalidity navrhovateľ nespĺnil podmienky nároku na starobný dôchodok v zmysle § 70 ods.1 zákona o sociálnom poistení.

Rozhodnutím II odporkyňa podľa § 66 ods. 3 a § 82 zákona o sociálnom poistení zvýšila navrhovateľovi starobný dôchodok od XX.XX.XXXX na sumu 449,80 €, ďalej mu priznala každoročné valorizácie postupne vždy od 01.01. tak, že od 01.01.2015 mu zvýšila starobný dôchodok na sumu 489,90 €. Toto zvýšenie odôvodnila tým, že ide o zvýšenie za obdobie dôchodkového poistenia získané počas poberania starobného dôchodku. Ďalej uviedla osobné vymeriavacie základy získané navrhovateľom od 22.09.2007 do 31.12.2010 a príslušný výpočet.

Navrhovateľ prostredníctvom právneho zástupcu podal proti rozhodnutiam odporkyne opravný prostriedok, ktorým žiadal ich zrušenie a vrátenie veci odporkyni na nové konanie. Argumentoval, že odporkyňa neprihliadnutím na obdobie dôchodkového poistenia od 22.09.2007 do 31.12.2010 konala v rozpore so zákonom. Ďalej uviedol, že odporkyňa nezákonne odpočítala sumu 3 828 Sk od jeho starobného dôchodku iba s poukazom na čl. 33 Dohovoru, pričom výsluhový dôchodok neslúži ako dávka v starobe a preto nie je možné považovať tento dôchodok za starobný dôchodok v zmysle Dohovoru. Dohovor stanovuje, že pri súbehu určitých dávok je možné dávky krátiť za určených podmienok a v určenom množstve, ale zatiaľ nebolo prijaté žiadne legislatívne opatrenie, ktoré by presne stanovilo princíp krátenia dávok tak, aby nedochádzalo k diskriminačnému konaniu odporkyne; odporkyňa tak podľa navrhovateľa koná svojvoľne a protizákonne.

Poukázal na zásadu legality podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a na fakt, že hoci Dohovor dovoľuje krátiť určené dávky pri ich súbehu, na druhej strane neexistuje žiadne pravidlo, ktoré by určovalo princíp krátenia dávky. Dôsledkom toho je jedna skupina poberateľov starobného dôchodku zvýhodnená oproti inej skupine poberateľov starobného dôchodku, ktorým odporkyňa krátila starobné dôchodky.

Ďalej namietal, že odporkyňa nerozhodla o jeho nároku na príplatok k starobnému dôchodku za štátnu službu podľa § 108a zákona č. 312/2001 Z.z.

Napokon namietal, že žiadateľ bol od 30.12.2011 uznaný za invalidného podľa § 71 ods. 1 zákona o sociálnom poistení s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 75 %. Mal za to, že odporkyňa mu mala vypočítať aj sumu invalidného dôchodku, porovnať ju so sumou starobného dôchodku, priznať mu tú dávku, ktorá je vo vyššej sume a tú, ktorá je v nižšej sume, priznať len z polovice, podľa § 81 ods. 1 zákona o sociálnom poistení. Poukázal na to, že podľa § 65 ods. 2 zákona o sociálnom poistení je dôchodkový vek 62 rokov života. Dôvodil, že počas celej doby dôchodkového poistenia odvádzal aj odvody na invalidné poistenie a tak odporkyňa neoprávnene zadržuje plnenie, na ktoré má navrhovateľ nárok.

Odporkyňa vo svojom vyjadrení okrem iného uviedla spôsob výpočtu starobného dôchodku navrhovateľa, pričom v zásade zopakovala odôvodnenie Rozhodnutia I. Vo vzťahu k namietanému nezapočítaniu obdobia dôchodkového poistenia od 22.09.2007 do 31.12.2010 odporkyňa poukázala na Rozhodnutie II, ktorým bolo toto obdobie navrhovateľovi zhodnoteným zvýšením starobného dôchodku.

Na námietku proti kráteniu starobného dôchodku podľa čl. 33 Dohovoru odporkyňa uviedla: „V zmysle rozhodnutia č. 55 Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, uverejneného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR č. 5/2011, ak je príspevok za službu, priznaný ako dávka sociálneho zabezpečenia, považovaný za výsluhový dôchodok, môže od dovŕšenia dôchodkového veku podľa všeobecných predpisov o sociálnom poistení (zabezpečení) plniť funkciu starobného dôchodku z osobitného systému sociálneho poistenia (zabezpečenia) len vtedy, ak jeho výška zodpovedá výške starobného dôchodku, primeranej dobe trvania služobného pomeru. Pri určení výšky starobného dôchodku je potrebné do doby dôchodkového poistenia započítať aj doby, hodnotené na účely príspevku za službu. Až po takom stanovení výšky starobného dôchodku možno sumu starobného dôchodku

krátiť o sumu príspevku za službu, považovaného za výsluhový dôchodok.

Dohovor bol Československou socialistickou republikou ratifikovaný 11. januára 1990 a vyhlásený pod č. 416/1991 v Zbierke zákonov. Uvedený Dohovor má charakter medzinárodnej zmluvy, ktorá priamo zakladá právo fyzických osôb na zachovanie nároku na starobný dôchodok, a preto na jeho vykonanie nebolo potrebné prijať osobitný zákon; príslušné ustanovenia uvedeného Dohovoru majú prednosť pred zákonmi o sociálnom zabezpečení (poistení), preto je ním Sociálna poisťovňa viazaná pri určení sumy starobného dôchodku poistenca, ktorý je poberateľom výsluhového príspevku, ktorý sa považuje za výsluhový dôchodok, za tú istú sociálnu udalosť, ktorou je prežitie zákonom stanoveného dôchodkového veku na vznik nároku na starobný dôchodok.

Podľa čl. 33 Dohovoru (uverejnený v Zbierke zákonov č. 416/1991, čiastka 79), ak má občan nárok na dávku sociálneho zabezpečenia za tú istú sociálnu udalosť, môžu sa tieto dávky krátiť za určených podmienok a v určenom rozsahu za podmienky, že časť dávky, ktorá sa kráti alebo je zastavená, nepresahuje druhú dávku. Z uvedeného vyplýva, že v prípade nárokov na starobný dôchodok tak zo všeobecného systému ako aj osobitného systému sociálneho zabezpečenia je možné v zmysle citovaného dohovoru starobný dôchodok zo všeobecného systému krátiť.

Podľa názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vyjadreného v rozhodnutí č. 55/2011 ak je príspevok za službu, priznaný ako dávka sociálneho zabezpečenia, považovaný za výsluhový dôchodok, môže od dovŕšenia dôchodkového veku podľa všeobecných predpisov o sociálnom poistení (zabezpečení) plniť funkciu starobného dôchodku z osobitného systému dôchodkového poistenia (zabezpečenia) len vtedy, ak jeho výška zodpovedá výške starobného dôchodku v primeranej dobe trvania služobného pomeru.

Pri určení výšky starobného dôchodku je potrebné do doby dôchodkového poistenia započítať aj doby hodnotené na účely príspevku za službu. Až po takomto stanovení výšky starobného dôchodku, možno sumu starobného dôchodku krátiť o sumu starobného dôchodku, zodpovedajúcu dobe služby.

Sociálna poisťovňa správne postupovala, keď navrhovateľovi priznala starobný dôchodok tak, že pri určení výšky starobného dôchodku zo všeobecného systému dôchodkového poistenia započítala aj doby, ktoré boli zhodnotené na účely výsluhového dôchodku a v nich dosiahnuté zárobky. Až po takom stanovení výšky starobného dôchodku možno sumu starobného dôchodku krátiť o sumu výsluhového dôchodku.

V prípade navrhovateľa nastala situácia, že má nárok na starobný dôchodok a tiež na výsluhový dôchodok. Ide teda o dve dávky, ktoré patria za tú istú udalosť, ktorou je staroba. Sú preto splnené podmienky na krátenie podľa čl. 33 Dohovoru.

V tejto súvislosti poukazuje na skutočnosť, že podľa článku 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodné zmluvy, na ktorých vykonanie nie je potrebný zákon, a medzinárodné zmluvy, ktoré priamo zakladajú práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, majú prednosť pred zákonmi.

Podľa Čl. 154c Ústavy Slovenskej republiky v znení účinnom od 1. júla 2001 medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom pred nadobudnutím účinnosti tohto ústavného zákona, sú súčasťou jej právneho poriadku a majú prednosť pred zákonom.

Dohovor o invalidných, starobných a pozostalostných dávkach bol Československou socialistickou republikou ratifikovaný 11. januára 1990.

Príslušné ustanovenia Dohovoru majú prednosť pred zákonom a sú priamo záväzné aj pre odporkyňu.

Sociálna poisťovňa vo svojej rozhodovacej činnosti je povinná aplikovať Dohovor, a to priamo bez potreby osobitného zákona. Sociálnu poisťovňu o takomto postupe poučil Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudkoch, napr. č. 4So/189/2007 z 29. mája 2008, 4So/133/2009 zo 7. decembra 2009, 9So/77/2011 z 30. mája 2012, 10So/11/2014 z 11. februára 2015 a 1So/34/2014 z 24. februára 2015.

Podľa dôvodovej správy k zákonu č. 222/2003 Z. z. o zvýšení dôchodkov v roku 2003 a o zmene a doplnení niektorých zákonov v oblasti sociálneho zabezpečenia výsluhový príspevok, ktorý sa považuje za výsluhový dôchodok, od dovŕšenia dôchodkového veku podľa všeobecných predpisov o sociálnom zabezpečení (poistení) plní funkciu starobného dôchodku z osobitného systému sociálneho zabezpečenia v sume zodpovedajúcej dobe trvania služobného pomeru, či už samostatne alebo popri starobnom dôchodku, na ktorý vznikne nárok dovŕšením dôchodkového veku podľa všeobecných predpisov o

sociálnom zabezpečení (poistení).

Ak by Sociálna poisťovňa pri výpočte starobného dôchodku postupovala akýmkoľvek iným spôsobom, spôsobila by tak neprímerané zvýhodnenie navrhovateľa voči ostatným poistencom.

Správny orgán je pri svojej rozhodovacej činnosti zaťažený povinnosťou zohľadniť právne názory vyslovené Najvyšším súdom Slovenskej republiky v jeho predchádzajúcej rozhodovacej činnosti a ktoré sú mu nepochybne známe.

K prelomeniu záväznosti právneho názoru už vysloveného odvolacím súdom musí nižší správny súd výslovne uviesť argumentáciu, ktorá by takýto postup ústavnokonformným spôsobom odôvodňovala, to je mala by vychádzať zo zásadnej zmeny právneho prostredia či zo zistenia odlišného skutkového stavu.

Sociálna poisťovňa poukazuje na právny názor Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, vyslovený v jeho rozsudku č. 1So/34/2014 z 24. februára 2015, ktorý rieši obdobný skutkový stav.“

K námietke diskriminácie odporkyňa uviedla, že navrhovateľ nepreukázal, že by odporkyňa s ním zaobchádzala inak, ako s inými poistencami, ktorí sa ocitli v podobnej situácii. Vo vzťahu k namietanému nepriznaniu invalidného dôchodku poukázala na rozhodnutia krajského súdu aj Najvyššieho súdu, ktoré potvrdili postup odporkyne, keď invalidný dôchodok navrhovateľovi nepriznala kvôli nesplneniu jednej z podmienok podľa ustanovenia § 70 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, pretože ku dňu vzniku invalidity (30.12.2011) spĺňal podmienky vzniku nároku na starobný dôchodok.

Na nariadenom pojednávaní dňa 18.08.2016 navrhovateľov právny zástupca predložil písomne svoje stanovisko k vyjadreniu odporkyne, ktorého obsah je prakticky celý zahrnutý v neskôr podanom odvolaní proti rozsudku, ktoré odvolací súd sumarizoval vyššie. Vo svojom prednese na pojednávaní v podstate zopakoval svoju argumentáciu z opravného prostriedku a z ostatného vyjadrenia, na ktoré viac krát odkazoval; predovšetkým vo vzťahu k namietanému problematickému právnemu základu krátenia starobného dôchodku navrhovateľa a charakteru výsluhového dôchodku. Krajský súd sa na pojednávaní vyjadril, že na toto písomné vyjadrenie prihliadať nebude, pretože vyjadrenie odporkyne prevzal právny zástupca navrhovateľa dňa 21.07.2015, teda rok pred pojednávaním, a vyjadrenie k nemu dal až na pojednávaní. Obdobnú argumentáciu ako právny zástupca navrhovateľa predniesol aj sám navrhovateľ. Neskôr právny zástupca navrhovateľa prednášal záverečnú reč, pri ktorej čítal z tohto vyjadrenia, kvôli čomu konajúca sudkyňa jeho záverečnú reč prerušila. Právny zástupca navrhovateľa podal návrh, aby krajský súd prerušil konanie a podal návrh na Ústavný súd na posúdenie súladu čl. 33 ods. 2 Dohovoru s Ústavou Slovenskej republiky, najmä čl. 39 Ústavy.

Krajský súd na tom istom pojednávaní zamietol návrh na prerušenie konania a vyhlásil rozsudok, ktorým rozhodnutia odporkyne potvrdil.

Odvolací súd považuje za ťažiskové odvolacie námietky navrhovateľa a) nezapočítanie obdobia dôchodkového poistenia získaného pred 18. rokom veku navrhovateľa; b) chýbajúci právny základ krátenia starobného dôchodku pri súbehu s výsluhovým dôchodkom s ohľadom na chýbajúcu vnútroštátnu úpravu a na rozdielnosť povahy starobného dôchodku a výsluhového dôchodku /v súvislosti s tým namietaný nesúlad čl. 33 Dohovoru s Ústavou Slovenskej republiky/; c) námietka diskriminácie oproti tým poistencom, ktorí odvádzali odvody iba do všeobecného systému; d) nepriznanie invalidného dôchodku v súbehu so starobným dôchodkom /zároveň namietaná protiústavnosť § 70 ods. 1 zákona o sociálnom poistení/; e) odopretie práva na spravodlivý proces navrhovateľovi a porušenie zásady rovnosti účastníkov konania neumožnením prečítania záverečnej reči.

Vo vzťahu k námietke nezapočítania doby zamestnania pred dosiahnutím 18. roku života odvolací súd po preskúmaní Rozhodnutia I konštatuje, že zmienka o neprihliadnutí na túto dobu sa týka iba výpočtu sumy starobného dôchodku podľa zákona č. 100/1988 Zb., čo je v súlade s § 22 ods. 3 zákona č. 100/1988 Zb. Pri výpočte sumy starobného dôchodku podľa zákona o sociálnom poistení odporkyňa prihliadala na všetky obdobia dôchodkového poistenia získané v oboch systémoch dôchodkového poistenia. Túto námietku teda odvolací súd nepovažuje za dôvodnú.

Navrhovateľ ďalej poukázal na to, že odporkyňa krátila jeho starobný dôchodok svojvoľne a

protizákonne, keďže nijaký vnútroštátny predpis explicitne neupravil možnosť krátenia starobného dôchodku v súbehu s výsluhovým dôchodkom. Navrhovateľ má pravdu v tom, že zákon ani podzákonný predpis skutočne neupravili presný vzorec, ako sa má príslušný výpočet krátenia starobného dôchodku vykonať. Odporkyňou používaný výpočet je výsledkom súdnej (predovšetkým systematickej a teleologickej) interpretácie ustanovení predovšetkým zákona o sociálnom poistení, zákona č. 100/1988 Zb., zákona č. 328/2002 Z.z., Dohovoru (najmä čl. 33) a Ústavy Slovenskej republiky zo strany Najvyššieho súdu. Nemožno opomínať, že tento výklad je už ustálenou judikatúrou súdov Slovenskej republiky a tým nadobúda v právnom štáte osobitný význam. Odklon od takéhoto výkladu by bolo možné odôvodniť napríklad relevantnou zmenou dotknutých predpisov, zásadnou zmenou spoločenských vzťahov, vplyvom judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky alebo európskych či medzinárodných súdov, prípadne zjavnou nespravodlivosťou takéhoto výkladu v konkrétnom prejednávanom prípade. Keďže odvolací súd nijaký takýto relevantný argument nezaznamenal, nezostáva mu nič iné, ako rozhodnúť v súlade s takto ustálenou judikatúrou. Samotnému navrhovateľovi (resp. jeho právnenému zástupcovi) sú nepochybne známe skoršie rozhodnutia Najvyššieho súdu (na ktoré odkazoval on sám, tiež odporkyňa a krajský súd), v ktorých Najvyšší súd vysvetlil svoje úvahy, ktoré ho viedli ku konštatovaniu možnosti, resp. nutnosti takto vykonaného krátenia starobného dôchodku priznaného s prihliadnutím na celú dobu služby a všetkých období dôchodkového poistenia.

Odvolací súd ďalej poukazuje na to, že navrhovateľ na jednej strane trvá na úplnom zhodnutí všetkých období dôchodkového poistenia aj doby služby pri výpočte starobného dôchodku, čo by pri použití výlučne textu zákona o sociálnom poistení bez spomenutej judikatúry nebolo možné (pozri § 60 ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení). Postup, podľa ktorého je nutné prihliadať aj na vymeriavacie základy získané počas obdobia výkonu služby, je dôsledkom rovnakej judikatúry, ktorá zároveň konštatovala nutnosť krátenia starobného dôchodku podľa pomeru trvania služby zhodnutej na výsluhový dôchodok a obdobia „civilného“ dôchodkového poistenia. Rovnako posúdenie charakteru výsluhového dôchodku po dosiahnutí dôchodkového veku ako dávky v starobe je konštatované touto, svojho času novou, judikatúrou. Preto podľa odvolacieho súdu nie je namieste vyberať z tejto ustálenej judikatúry iba niektoré princípy, ale je nutné ju aplikovať v celosti.

Nemožno si tiež nevšimnúť, že jedným z hlavných argumentov, ktoré skôr rozhodujúce senáty v obdobných veciach aplikovali, bola snaha o zabránenie diskriminácii bývalých príslušníkov silových zložiek doslovnou aplikáciou zákona (preto súdy trvali na prihliadnutí na dobu služby s príslušným pomerným krátením, čo bolo v prospech dotknutých poistencov), pričom diskrimináciou argumentuje aj navrhovateľ (ktorý však žiada iba prihliadnúť na dobu služby a odmieta krátenie). Konajúci senát má za to, že v prípade, keby odporkyňa po výpočte sumy starobného dôchodku za celé obdobie aktívneho života navrhovateľa nepristúpila ku kráteniu, došlo by naopak k neprimeranému zvýhodneniu navrhovateľa, ktorého doba služby by tak bola zhodnotená na výsluhový dôchodok a v plnej miere aj na starobný dôchodok. Je zjavné, že v súčte súm výsluhového a starobného dôchodku poberá navrhovateľ vyššiu sumu, ako keby mu bol priznaná iba suma tzv. teoretického starobného dôchodku.

Hoci aj odvolací súd má za to, že kvôli prehľadnosti a právnej istote by bolo lepšie, keby bol spôsob krátenia starobného dôchodku v takýchto prípadoch daný priamo zákonom, na základe vyššie uvedených úvah nepovažuje navrhovateľove námietky voči kráteniu za dôvodné a právny základ postupu odporkyne považuje za dostatočný.

Ďalej odvolací súd nepovažuje ustanovenie čl. 33 Dohovoru za rozporné s Ústavou Slovenskej republiky, pretože naopak rozširuje ústavne garantované základné práva. Okrem toho nie je zrejماً právomoc Ústavného súdu Slovenskej republiky rozhodovať o súlade ratifikovaných medzinárodných zmlúv tohto typu s Ústavou Slovenskej republiky. Preto odvolací súd nevyhovel návrhu navrhovateľa na prerušenie konania a podanie príslušného návrhu na Ústavný súd Slovenskej republiky.

Vo vzťahu k nepriznaniu invalidného dôchodku poukazuje aj odvolací súd na to, že táto otázka bola právoplatne vyriešená rozsudkom Najvyššieho súdu sp. zn. 1So/68/2014 z 12.05.2015. Konajúci senát

sa stotožňuje s tam uvedeným odôvodnením. Vo vzťahu k teraz namietanej protiústavnosti kľúčového ustanovenia § 70 ods. 1 zákona o sociálnom poistení odvolací súd preto poukazuje na to, že táto otázka nie je v rámci prieskumu rozhodnutí o priznaní starobného dôchodku relevantná a navyše dotknuté ustanovenie ako protiústavné nevníma.

Rovnako v opravnom prostriedku namietané nepriznanie príplatku za štátnu službu k dôchodku nebolo súčasťou rozhodnutia odporkyne a preto ani súdneho prieskumu.

Odvolací súd však musí prisvedčiť navrhovateľovi, že krajský súd svojím postupom porušil jeho procesné práva, keď odmietol prihliadnuť na písomné vyjadrenie predložené na nariadenom pojednávaní a odňal slovo právnenému zástupcovi navrhovateľa pri záverečnej reči kvôli tomu, že začal čítať z tohto pripraveného písomného vyjadrenia. Krajský súd sa tak zjavne snažil o koncentráciu konania, čo však v tejto podobe nie je v súlade s O. s. p., predovšetkým s § 120 ods. 4 a § 118 ods. 4. Pred skončením pojednávania majú účastníci právo sa vyjadriť aj k právnej stránke veci, čo bolo podstatným obsahom čítaného vyjadrenia. Je však tiež treba si povšimnúť, že krajský súd po prerušení „záverečnej reči“ neodobral právnenému zástupcovi navrhovateľovi slovo celkom, pretože následne mu ešte umožnil podanie návrhu na prerušenie konania kvôli žiadanému ústavnému prieskumu a na tento jeho návrh prihliadol a rozhodol o ňom.

Odvolací súd preskúmal argumentáciu navrhovateľa zahrnutú v krajskom súdom odmietnutom písomnom vyjadrení navrhovateľa a má za to, že nebola spôsobilá vyvolať iné rozhodnutie, než potvrdenie rozhodnutí odporkyne. Preto odvolací súd má za to, že toto pochybenie krajského súdu nedosiahlo takú intenzitu, aby bolo možné jeho rozsudok zrušiť podľa ustanovenia § 221 ods. 1 písm. f) O. s. p., nebolo navrhovateľovi odopreté právo na spravodlivý súdny proces a postupom súdu nebola porušená zásada rovnosti účastníkov konania tak, ako to tvrdil v odvolaní navrhovateľ.

Odôvodnenie napadnutého rozsudku je dostatočne jasné a obsažné, odvolací súd sa s ním stotožňuje, keď krajský súd v odpovedi na najdôležitejšie právne otázky poukázal na ustálenú judikatúru. Ani odvolací súd pri prieskume rozhodnutí odporkyne a pri zohľadnení argumentácie navrhovateľa nezistil také pochybenia odporkyne, ktoré by boli v neprospech navrhovateľa. S ohľadom na vyššie uvedené odvolací súd potvrdil rozhodnutie krajského súdu.

Odvolací súd ešte poznamenáva, že jeho pozornosti neušlo, že odporkyňa pri krátení sumy starobného dôchodku o pomernú sumu zodpovedajúcu pomeru obdobia dôchodkového poistenia zhodnoteného na výsluhový dôchodok voči všetkým obdobiam dôchodkového poistenia (vrátane doby služby) svoj postup síce opísala správne, ale pri matematickej operácii dosadila do výpočtu nesprávne čísla, čím v podstate zamenila správnu výslednú sumu kráteného starobného dôchodku za sumu, o ktorú mala starobný dôchodok krátiť (teda určila sumu kráteného starobného dôchodku 10 306 Sk namiesto 3 828 Sk, na s. 5 Rozhodnutia I). Keďže však táto chyba odporkyne nespôsobilá, že by bola navrhovateľovi priznaná nižšia suma, než mu patrí, toto zistenie nevedlo odvolací súd (v konaní začatom na základe opravného prostriedku navrhovateľa) k zrušeniu rozhodnutí odporkyne.

O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol súd podľa § 224 ods. 1 v spojení s § 250l ods. 2 a § 250k ods. 1 O. s. p. tak, že navrhovateľovi, ktorý v odvolacom konaní nebol úspešný, náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.

